

zprávy zejm. o kupeckých úpadcích (konkursech, vyrovnáních) významných pro náš obchod, o důvěryhodnosti a úvěrní schopnosti jednotlivých firem zahraničních, o obchodních konjunkturách, o proměnách v potřebě, modě atd., především k informaci obchodních komor a jejich exportních kanceláří, vývozních spolků a pod.

Má-li v tomto obchodněpolitickém směru konsul úspěšně působiti, musí především býti vždy co nejzevrubněji orientován o výrobních a odbytových i dopravních poměrech své mateřské země (o střediscích určitých výrob, o továrnách a velkoobchodech) a vésti je v nepřetržité soustavné evidenci. V místě a obvodě své zahraniční působnosti pak má konsul co možná přesně a přímo ze skutečného hospodářského života orientovati se o potřebách země, v které jest pověřen, zkoumati její poměry nejen výrobní v průmyslu i zemědělství, nýbrž i obchodní, dopravní a sociální, pracovní podmínky a vůbec poměr mezi zaměstnavateli a dělníky atd. O svých pozorováních, o vypsání veřejných dodávkách, o zahraničních výstavách národních či mezinárodních i o jiných příležitostech pro rozšíření známosti o výrobních, obchodních, lázeňských, klimatických a sportovních místech své země mateřské má konsul podávati nejen pravidelné občasně zprávy své vládě, nýbrž i dle potřeby od případu k případu vždy včasné a zevrubně přímo interesentům a jejich organisacím.

Ve skutečnosti právě v obchodněpolitickém směru bývaly před válkou ve všech státech pronášeny na konsuláty četné stesky jak ohledně jejich předchozího vzdělání, zvláště jazykového, národohospodářského a komerčního, tak co do jejich obchodního zpravodajství a úřadování vůbec, a bývaly činěny proto četné návrhy na reformu služby konsulátní.

§ 43. Obchodní emigrace a obchodní komory v cizině.

I. Velikou podporou exportu a vůbec vnějšího obchodu jest obchodní emigrace, jakou mají od staletí vedoucí státy průmyslové a jejíž příbuzenské svazky jsou rozsáhlou měrou na prospěch rozvoji vývozní tržby země mateřské. V dřívějších dobách děl se mezinárodní obchod snad z většiny touto obchodní emigrací v cizině. Zvláště židé od svého vypuzení ze Španělska a Portugalska nabyli rozptýlením po všech skoro zemích světa,

svými příbuzenskými styky i národní solidaritou nesčetných operních bodů pro všeliké tržební a úvěrní operace mezinárodní (Sombart). Od dávných dob mají též Anglie, Francie, Španělsko, Itálie v cizině — i v zámořských osadách — silný kmen soukmenovců obchodníků, nenahraditelných to průkopníků své tržby zahraniční, udržujících nesčíslné hospodářské styky s mateřskou zemí a poskytujících svojí znalostí jazyka i poměrů, potřeb a zvyků země importní, i svými známostmi nejbezpečnější informace o dočasném stavu zahraničního trhu. Rozsáhlou obchodní emigraci má i Švýcarsko a Belgie; belgičtí důstojníci byli organizátory vojska nebo četnictva na Balkáně, v Číně, Siamu a jižní Americe, belgičtí úředníci byli organizátory celnictví, pošty a mincovny v Persii, státními poradci diplomatickými, právníckými, finančními, školskými v Asii i v Americe. V době před válkou světovou usazovali se i Němci jako obchodníci, továrníci, bankéři, inženýři, učitelé a pod. nejen v Rusku, nýbrž i v Anglii, zvláště silně i ve východní a severovýchodní Francii, dále v Turecku, na Balkáně, v Malé Asii i v zámoří, a každý Němec v cizině usedlý byl průkopníkem německého exportu, stejně jako s druhé strany Rusové, Japonci a j., kteří studovali na technikách a j. odborných školách v Německu, a Rusové, Poláci, Bulhaři, Číňané, ale též Italové a Francouzi na universitách, obchodních a j. školách v Belgii.

II. Příslušníci tuzemska usedlí v cizině jako obchodníci mohou na základě materiálu sbíhajícího se v jejich obchodním a společenském styku udělovati druhy rychlejší, zevrubnější a spolehlivější informace než sami konsulové. Již v l. 1860. pak sdružovali se zámořští kupci ve volné »o b c h o d n í k o m o r y«, jež zprávy z obchodních kruhů pro své členy a pro otčinu sbíraly a zužitkovaly. Tak na př. zřídili tehdy obchodní komory angličtí kupci v Paříži i v Honkongu, Shanghai a Yokohamě, asi současně vznikla belgickoamerická obchodní komora v Novém Yorce, r. 1870 následovalo Rakousko-Uhersko s obchodní komorou v Cařihradě, F r a n c i e zřídila obchodní komory r. 1876 v New Orleansu, r. 1877 v Limě, r. 1882 v Montevideu a po navržení vzorného statutu v r. 1884 znenáhla 26 obchodních komor v cizině, podporovaných sice od státu, ale jinak odkázaných na příspěvky svých členů. Příklad Francie působil silně i na jiné státy. Tak zřízeny rak.-uherské obchodní komory r. 1885 v Alexandrii, r. 1887 v Paříži, r. 1888 v Londýně a r. 1889 v Soluni s volným

přístupem tuzemských firem tam usedlých nebo zastoupených. Anglie měla před válkou přes 100 obchodních komor v osadách a asi 12 v cizině, zejm. v Cařihradě, Smyrně, Alexandrii, Tunisu a Nizze; Itálie asi 19; Belgie v Paříži; Holandsko asi 9 v střediskách obchodu v Evropě (Londýn, Paříž, Brusel, Hamburk) i v zámoří (N. York, Smyrna, Pretorie, Johannesburg); Rusko v Alexandrii a v Paříži; Americká Unie v Londýně a v Liverpoolu, v Paříži, Berlíně, Moskvě, Christianii a Shanghai, z kterýchžto míst pak zřizovala v krajích, jež hodlala zpracovávat, v mnoha místech obchodní komory filiální. Komory v Číně a j. exotických zemích, kde je značná a jednotná zájmová protiva mezi domorodci a evropskými importéry, přijímají za členy všechny Evropany a Severoameričany (nejprve ve východní Asii, pak i v blízkém Orientě, v jižní Americe a na Kubě). Německo přes rozmanité podněty zřídilo jen r. 1894 obchodní komoru v Bruselu a r. 1902 v Bukurešti, které však obě zašly, protože vláda i říšský sněm zaujaly (r. 1900 a 1901) stanovisko zamítavé.

Zvlášt hojně bylo cizozemských obchodních komor založeno v době nejnovější, zejm. i za světové války a po ní. Anglie zvětšila silně počet svých obchodních komor (r. 1920 na 42, zvláště též v dálném východě (za to vzniklo v Londýně 12 obchodních komor cizozemských), Francie jich do r. 1920 zřídila asi 50, severoamerické obchodní komory zřízeny v Londýně a Christianii, švédské obchodní komory v Paříži a v N. Yorku a j. v.

Naše československá republika zařídila za hranicemi rovněž již několik obchodních komor v Paříži, Curychu, Miláně, Berlíně, Chicagu a j., pro něž se chystá jednotná organizace, v četných jiných místech jsou vládní obchodní kanceláře, obchodní zpravodajové a pod.

Vedle své informační působnosti měly obchodní komory zahraniční hájiti zájmů země, která je zřídila, a býti vůbec oporou jejímu národnímu hospodářství v cizině a podporovati její vztahy obchodněpolitické a výměnu zboží jejího s cizinou, býti rozhodčími ve sporech, navazovati styky s obchodními komorami země mateřské, podporovati činnost jejích konsulů, vydávati výroční zprávy atd.

Zahraníční obchodní komory nebyvaly vesměs příznivě posuzovány. Nepřáli jim ani sami obchodníci, kteří se nechtěli o své zkušenosti, získané často dlouhou a nákladnou prací, dělití prostě

s nově se hlásícími konkurenty z tuzemska, nebo dokonce vydávati svá sdělení po případě v šanc zneužití, a v zemi, kde cizí komory působily, bývalo na ně též křivě hleděno, ježto prý dávaly zájmům země mateřské přednost před zájmy země, v níž působily, byly tu i kompetenční spory s konsuláty země mateřské. Jisto je, že do války činnost veliké jich části zůstávala silně za nadějemí v ně kladenými.

Potřeba hospodářskopolitických porad mezi obchodnictvem všech kulturních zemí o otázkách obchodní a celní politiky, světového obchodu a mezinárodní dopravy, zvl. plavby, vedla k tomu, že se obchodní komory vnitrozemské i volné svazy průmyslové spojily k pořádání mezinárodních kongresů obchodních komor (r. 1905 v Liège, r. 1906 v Miláně, r. 1908 v Praze, r. 1910 v Londýně, r. 1912 v Bostoně a r. 1914 v Paříži), jichž zasedání bývala připravována stálými komitěty. Po přerušeni nastalém válkou sešel se r. 1920 v Paříži nový kongres, obmezený na státy svazu národů, který vedl k založení mezinárodní obchodní komory (první zasedání v Londýně 1921, druhé v Římě 1923 jednalo zejm. o otázkách valuty a německých reparací válečných).

§ 44. Obchodní musea a informační kanceláře.

Vedle obchodněpolitických zařízení státních vznikly záhy již také svazy a vývozní spolky interesentů, aby zejm. menším továrníkům-vývozcům usnadnily přemoci potíže spojené s rozvojem tržby mezinárodní. Přiměl k tomu rostoucí teritoriální rozsah odbytišť, obtíže při vyhledávání nových zahraničních trhů, veliké náklady při opatřování informací o úvěruhodnosti zahraničních firem, o sazbách celních a dopravních atd. Zařízení takto vzniklá stala se často východiskem a podnětem k velkolepým institucím veřejnoprávním.

Za prostředek k oživení exportu pokládáno v komerčním ohledu především v ý s t a v n i c t v í. Od dočasných místních výstav pokročilo se záhy k trvalým výstavkám, v z o r k o v ý m s k l a d ů m zboží dovozního a vývozního, museím průmyslovým a obchodním a pod. institucím, k nimž pojily se pak většinou z p r a v o d a j n y (informační kanceláře) pro obchod a průmysl.